

Жобаның қысқаша мәліметі

Атауы	AP25796217 « <i>Atraphaxis</i> тектес өсімдіктерден алынған полифенолды кешендер негізінде түзетілген коригирленген фитопрепараттарды алудың негізгі бағыттары мен ұтымды жолдары».
Өзектілігі	Жоба фармакогнозия, табиғи қосылыстар химиясы және биотехнология сияқты салалардағы еліміздің ғылыми базасын нығайтуға мүмкіндік береді. Жергілікті өсімдіктер негізіндегі фитопрепараттарды қолдану экологиялық санын нығайтуға және Қазақстанның табиғи ресурстарына қызығушылықты арттыруға ықпал ете алады. Ол сондай-ақ дәрілік шикізатты жинауға және өңдеуге болатын ауылдық жерлерде тұрақты дамуды қолдайды.
Мақсаты	<i>Atraphaxis virgata</i> және <i>Atraphaxis pyrifolia</i> өсімдіктерінен бөлініп алынған полифенолды кешендерді, олардың биологиялық қасиеттерін зерттеу, сондай-ақ олардың негізінде түзетілген фитопрепараттарды жасаудың перспективалық тәсілдерін әзірлеу.
Міндеттері	-жабайы өсімдік түрінен құрғақ экстрактілерді (субстанцияларды) алудың әдісі мен әдістемелік жолын қарастыру, сондай-ақ құрғақ экстрактілердің сапасын бағалау критерийлерін ұсыну; -өсімдік шикізатын тазартуда замануи әдістерін қолдану, құрғақ экстрактілерді алу технологияларын әзірлеу; -жоғары өнімді сұйықтық хроматография және масс-спектрометрия әдістерін қолдана отырып, <i>A. virgata</i> және <i>A. pyrifolia</i> экстрактілеріндегі полифенолдардың құрамы мен санын анықтау; -белсенді заттардың максималды сақталуы үшін полифенолдарды экстракциялау және оқшаулау әдістерін бағалау; -экстрактілердің биологиялық белсенділігін бағалау; -әсер ету тиімділігін арттыру үшін алынған полифенолды кешендерді басқа фитокомпоненттермен біріктіру мүмкіндігін зерттеу. Өсімдік шикізатынан және өсімдік заттарынан органикалық қосылыстармен және заттармен полифенолды комплекстер мен оқшауланған қышқылдарды синтездеу технологияларын зерттеу; -әртүрлі формулалардың биожетімділік пен емдік әсеріне үлесін бағалау; -алынған өсімдік препараттарын медицина мен фармацевтикада қолдану мүмкіндігін зерттеу; -қойылған мақсаттардың коммерциялық тиімділігін бағалау үшін SWOT талдауын жүргізу.

Күтілетін және қол жеткізілген нәтижелер	Жобаның негізгі нәтижелері іргелі маңызға ие болады. Негізгі нәтижелер олардың биожетімділігін және емдік тиімділігін арттыру мақсатында жабайы <i>Atraphaxis</i> өсімдіктерінен (<i>A.virgata</i> және <i>A.pyrifolia</i>) полифенолды комплекстер негізінде түзетілген фитопрепараттарды алу әдістері мен перспективалары болады. Тәжірибе нәтижелері бойынша алынған түзетілген шөптік препараттардың емдік тиімділігін дәлелдеу. Статистикалық экстракция әдісін қолдана отырып, биологиялық белсенділікті көрсететін сығындыларды алу үшін өсімдік шикізатын терең өңдеу әдістері әзірленетін болады. Статистикалық экстракцияның негізгі параметрлерінің режимдері таңдалады (оңтайлы экстрагент, оңтайлы шикізат: экстрагент қатынасы, экстракция уақыты, экстракция саны). Ультрадыбыстық экстракция әдісімен биологиялық белсенділікті көрсететін сығындыларды алу мақсатында өсімдік шикізатын терең өңдеу схемасы әзірленеді. Алынған полифенол кешендерінің және олардың препараттарының белсенділігінің болуына биологиялық скрининг зертханалық жағдайда жүргізіледі.
Зерттеу тобы мүшелерінің аты-жөні, олардың идентификаторлары (Scopus Author ID, Researcher ID, ORCID, бар болса) және сәйкес профильдерге сілтемелері	Даулетова Меруерт Даулетовна, Researcher ID: AEX-7987-2022 ORCID:0009-0004-0969-6056; Умбетова Алмагуль Кендебаевна, к.х.н., и.о. доцента, Индекс Хирша 5 Researcher ID: A-5282-2015 Scopus Author ID: 12761424900 ORCID:0000-0003-0398-0393
Басылымдар тізімі және олардың сілтемелері	1) М.Д.Даулетова, А.К.Умбетова, Г.Ш.Бурашева, М.И.Чаудхари. Қазақстандық <i>Atraphaxis</i> өсімдік түрлерінің қышқылдық құрамын салыстырмалы зерттеу, 2023// Ұлттық ғылым академиясы, Жаңалықтар Химия және технология сериясы. ISSN 2224–5286. Бөлім 2, Нөмірі 455, 33-42 стр. https://doi.org/10.32014/2023.2518-1491.161; 2) М.Д.Даулетова, А.К.Умбетова, Г.Ш.Бурашева, М.И.Чаудхари, Н.Г.Гемеджиева <i>Atraphaxis virgata</i>, <i>Atraphaxis pyrifolia</i> өсімдік түрлерінің минералдық құрамы мен шынайылығын салыстырмалы зерттеу, 2023// Ұлттық ғылым академиясы, Жаңалықтар. Химия және технология сериясы. ISSN 2224–5286. Бөлім 3, Нөмірі 456, 50-60 стр. https://doi.org/10.32014/2023.2518-1491.176; 3) М.Д.Даулетова, А.К.Умбетова, Ю.А.Литвиненко, Г.Ш.Бурашева, Н.С.Елибавева, Polyganaceae тұқымдасының өсімдіктері негізінде биологиялық белсенді композиция алу әдісін жасау , 2024// Ұлттық ғылым академиясы, Жаңалықтар. Химия және технология сериясы. ISSN 2224–5286. Бөлім 2, Нөмірі 459, 46-61 стр https://doi.org/10.32014/2024.2518-1491.221. 1) Umbetova A.K., Ahmet Beyatli, Burasheva G. Sh.,Yeskalieva B.K., Seitimova G.A. Flavonoids from the plant <i>Atraphaxis virgata</i>. //Chemistry of Natural Compounds.- 2021.-vol.57, №3. – P.531-533.; 2) Kudekova, A.B., Umbetova, A.K., Gemedzhieva, N.G., Abilov, Z.A., Sultanova, N.A., Burasheva, G.S. Biologically

	active compounds from Halogeton glomeratus //Chemistry of Natural Compounds 2017 (53), c. 935-936. 3) Umbetova A.K., Ikhsanov Y.S, Burasheva G.Sh., Abidkulova K.T., Beyatli A., Sagatova S.N., Askanova D.K. Chemical research and biological activity of plants of Genus <i>Atraphaxis</i>. // Of the National Academy of sciences of the Republic of Kazakhstan. Series chemistry and technology. - 2020.-vol.6, №444 – P. 127- 133.
Патенттер туралы ақпарат	жоқ